

AKSAKALLAR KONSEYİ
BAŞKANI
BİNALİ YILDIRIM:

**Türk
Devletleri
Teşkilatı'nın
Büyümesi
Mesuliyetimizi
Artırıyor**

SÖYLEŞİ: BURHANETTİN DURAN

Küresel krizin devam ettiği bu zor süreçte hem Türk devletlerinin bulunduğu coğrafyanın jeostratejik olarak hem de Türk devletlerinin hem kendi aralarında hem de dünya ile ilişkilerinin çok daha önem kazandığını görüyoruz. Türk dünyası için büyük öneme sahip olan Türk Devletleri Teşkilatı, önemli kararların alınacağı söylenen dokuzuncu zirvesini Özbekistan'ın Semerkant şehrinde 11 Kasım'da gerçekleştirecek. Türk devletlerinin geçen seneki zirveden bugüne neler yaptığını, yeni zirvede konu başlıklarının neler olduğunu ve Aksakalların bundan sonra neler yapacağını Aksakallar Konseyi Başkanı Binali Yıldırım'a sorduk. Geçirmiş olduğu trafik kazasına rağmen verdiği söze binaen bizleri cevapsız bırakmayan Sayın Binali Yıldırım'a tekrar geçmiş olsun diliyor, teşekkürlerimizi sunuyoruz.

Aksakallar Konseyi Başkanı olarak bir senedir görev yapıyorsunuz, sizin başkanlığınız sonrası daha etkin bir sürecin işlediği görüldü. Okuyucularımızın daha iyi anlaması açısından Aksakallar Konseyi'nin fonksiyonunu kısaca açıklayabilir misiniz? Sizin Aksakallar Konseyi Başkanı olarak geçtiğimiz bir yıllık süreçteki faaliyetleriniz hakkında bilgi verebilir misiniz?

Aksakallar, Türk töresinde ayrıcalıklı yeri olan kimselerdir. Zor zamanlarda, ihtilafli hususlarda, kritik kararlar alınması gereken noktalarda Aksakallar, Türk tarihinde hususi rol oynamış kimselerdir. Hanlar, Sultanlar dahi böyle zamanlarda Aksakallara müracaat etmiş ya da Aksakallar İcmasıyla meşveret etmiş, onların değerlendirmelerine kulak vermiştir.

Türk Devletleri Teşkilatı büyüyor ve güçleniyor. Üstlendiği sorumluluk her geçen gün daha da artıyor. Bölgemizde ve dünyada giderek daha fazla tanınan bir aktör haline geliyor. Bu itibarla, Türk tarihinin doğal bir yansıması olan Türk Devletleri Teşkilatı kurulurken de bu müessese hatırda tutulmuş ve Teşkilatın önemli karar organlarından biri olarak tesis edilmiştir. Düzenli toplantılar yoluyla bir araya gelen Türk Devletleri Teşkilatı Aksakallar Konseyi, Teşkilatın bugünü ve geleceğiyle alakalı önemli tavsiyelerde bulunmuştur.

Bildiğiniz üzere, geçtiğimiz sene İstanbul'da düzenlenen 8. Türk Devletleri Teşkilatı Zirvesinde, devlet başkanlarımız bazı tarihi kararlar aldılar. Bunlardan biri de Aksakallar Konseyimizle alakalıydı. Alınan kararla Aksakallar Konseyimizin Yönetmeliği güncellendi ve yapısı güçlendirildi. Ümit ediyorum, Aksakallar Konseyi yeni yapısıyla önümüzdeki süreçte daha aktif ve yol gösterici bir rol oynayacak.

Türkiye olarak biz Aksakallar Konseyi'nin daha da güçlendirilmesi taraftarıyız. Aksakalların derin tecrübelerinin yürütülmekte olan iş birliğine önemli faydalar sağlayacağını, iş birliği projelerindeki bazı aksaklıkların giderilmesinde rol oynayabileceğini düşünüyoruz. Bu itibarla, 12 Kasım 2021'de İstanbul'da gerçekleştirilen tarihli İstanbul Zirvemizde Aksakallar Konseyi Yönetmeliği güncellenirken Devlet Başkanlarımızca imzalanan yeni yönetmelik çerçevesinde ben de Aksakallar Konseyi'nin Başkanı olarak dört yıllığına atandım. Konseyde diğer dört tam üyemizin saygıdeğer Aksakalları da yer alıyor.

Tabiatıyla bu Aksakallar Konseyinin de sorumluluğunu artıran bir gelişme. Aksakallar olarak alacağımız kararlarla, vereceğimiz tavsiyelerle, gerçekleştireceğimiz çalışmalarla Teşkilatımızın yükselişine destek olmamız gerekiyor. Aksakallar Konseyimizin her bir üyesi derin tecrübeye sahip bireylerden oluşmakta. Bu potan-

siyelden istifade etmeliyiz. Zaten, devlet başkanlarımızın İstanbul Zirvesi'nde aldıkları kararın arkasında da bu hakikat yatmaktadır. Devlet Başkanlarımız Aksakallar Konseyinin tecrübesinin Teşkilatın yürütmekte olduğu iş birliği projelerine katkıda bulunmasını arzu ediyor. Bu itibarla, bizler de önümüzdeki süreçte, Sekreteryamızla eşgüdüm ve iş birliği içinde devlet başkanlarımızın çizdikleri istikamet doğrultusunda Türk dünyasını daha da yükseltmek ve birbirine yakınlaştırmak gayesiyle çalışmalarımızı yoğunlaştıracacağız.

Bu süreçte Aksakallar Konseyi olarak Türk Devletleri Teşkilatı çatısı altında yürütülmekte olan iş birliği projelerine somut katkılar sağlama imkanları bulmaktayız. Sayın Cumhurbaşkanımızın zirve toplantısında ifade ettiği üzere, özellikle ülkelerimiz arasındaki ulaştırma iş birliği çalışmalarına destek olmaktan büyük memnuniyet duyuyoruz. Buna ihtiyaç duyulacak başka alanları da eklemek mümkün tabii. Yönetmelik gereği, Devlet Başkanlarımız ya da Dışişleri Bakanları Konseyimiz de bize doğrudan bazı görevler tevcih edebilirler.

Aksakallar olarak Türk Devletleri Teşkilatının hedefleri doğrultusunda bunların hızlıca hayata geçirilmesi, yeni önerilerle beraber güçlendirilmesi hususunda yapabileceğimiz çok iş var. Aksakallar Konseyinin yapısını bu amaçlar doğrultusunda daha nitelikli hale getirmemiz gerekiyor.

Ümit ediyorum ki Aksakallar Heyeti yeni yapısıyla önümüzdeki süreçte daha aktif ve yol gösterici bir rol oynayacak. Türk Devletleri Teşkilatı'nın büyümesi mesuliyetimizi de artırıyor. Bu Aksakallar Konseyinin de sorumluluğunu artıran bir gelişme. Aksakallar olarak alacağımız kararlarla, vereceğimiz tavsiyelerle, yapacağımız çalışmalarla Teşkilatın yükselişine destek olmamız gerekiyor.

GİRİŞİMLERİMİZİ, TECRÜBELERİMİZİ TÜRK DÜNYASINA AKTARMAYA HAZIRIZ

Türkiye'nin bölgedeki etkisini ve önemini görüyoruz; peki Türk Devletleri Teşkilatı için Türkiye'nin önemi nedir? Gittiğiniz yerlerde, yaptığınız farklı görüşmelerde Teşkilatla ilgili nasıl dönüşler alıyorsunuz? Aksakallar Konseyi'nden beklentiler nelerdir?

Dediğiniz gibi Türkiye Cumhuriyeti olağanüstü tarihi birikime sahip ve coğrafi olarak oldukça önemli bir yerde konumlanmış, bölgesinde lider, dünyada söz sahibi bir devlettir. Tarihinden aldığı güçle, bir asra yakın cumhuriyetin yetiştirdiği değerler üzerinden yoluna emin adımlarla devam etmektedir. Nitekim 2023 senesi Türkiye Cumhuriyeti'nin 100. yılını kutladığımız sene olarak tarihe geçecektir.

Türkiye'nin sahip olduğu zenginliklerin temelinde güçlü ekonomik girişimler ve gelişime açık pazarları yatmaktadır. Özgürlükçü bir ekonomik anlayışın gelişmesini müteakip bu gelişime ve dönüşüme ayak uyduran Türkiye, özellikle son 20 senede bankacılık ve finans alanında büyük gelişimler göstermiştir. Ekonomik dönüşümleri takip eden, para piyasalarının dengesini sağlamayı başaran ve dünyayla rekabet edecek ithalata ve ihracata sahip bir Türkiye'nin inşası için gece gündüz çalışmaktayız. Bunun meyvelerini de yakın zamanda toplayacağımıza inancım tamdır. Ekonomi alanındaki girişimlerimizi tüm Türk Dünyası ile paylaşmaya ve bu konudaki engin tecrübemizi aktarmaya daim hazırız.

Bunun dışında bildiğiniz gibi ekonomik altyapımızı destekleyen bir diğer faktör de ulaştırma alanında yaptığı-

mız yatırımlarımızdır. Yine özellikle son 20 yılda gerek kara yolları gerekse de demir yollarında yaptığımız atılımlar oldukça güçlü geri dönüşler sağladı. Türkiye'nin dört bir yanında kara yollarının yüksek kalitede inşası, hızlı tren projeleri, tüneller ve metro ağları bunlara örnek olabilir. Keza Yavuz Sultan Selim, Osmangazi ve 15 Mart Çanakkale Köprüsü gibi mega projeler hem Türkiye'yi hem de Avrupa'ya Asya'ya bir kez daha bağlamıştır. Alanında lider olan ve Türkiye'nin gücünü simgeleyen muhteşem bir eser olan yeni İstanbul Havalimanı da bu atılımlarımızın en büyükleri arasına girmektedir. Nitekim altyapı alanındaki tecrübelerimizi yıllardır kardeşlerimizle paylaşmakta ve kardeş ülkelerimizde de büyük projelerin yapımını Türk şirketlerimiz aracılığıyla üstlenmekteyiz.

TÜRK DÜNYASINA YEŞİL ÇABALAMIZLA DA ÖRNEK OLACAĞIMIZA EMİNİM

Geçen zirvemizin teması olan yeşil teknolojiler ve dijital çağda akıllı şehirler, çevre kirliliği ve iklim değişikliğiyle mücadele konularında Türkiye olarak daima hassasiyet gösterdik. Paris İklim Anlaşması'nı onaylayıp, yürürlüğe koyarak iklim değişikliğiyle mücadele ve uyum noktasında yeni bir dönemin kapılarını açtık. Dönem başkanlığımız süresince bu küresel meselede çok taraflı iş birliğinin geliştirilmesi için yoğun çaba harcadık. Bu adımlarımızı bölgemizin dijital çağda çevreye en duyarlı şekilde inkişafı için uzun soluklu bir çabanın ilk adımı olarak nitelendiriyoruz. Türk dünyasında da bu çabalarımızla örnek olacağımıza eminim.

Siyasi olarak bugün Türkiye'nin kat ettiği yol da önemli. Yüzyıllık Cumhuriyet tecrübemize karşılık kardeş ülkelerimizin genç demokrasilerini desteklememiz gerektiğinin farkındayız. Artık Cumhurbaşkanlığı sistemi ile beraber Türkiye'nin çok partili döneme geçmesinden bu yana en stabil ve güvenilir idari rejimi oturttuğunu

Öngördüğümüz hedeflere ulaşarak ve Zengezur Koridoru'nun aktif bir şekilde Orta Koridor'a entegrasyonunu sağlayarak enerji taşıma maliyetlerinin düşürülmesi ve kadim jeopolitik ve jeoekonomik varlığımızın güçlendirilerek hem tüm insanlığın enerji sorununa kritik bir çözüm alternatifini geliştirmiş hem de Teşkilatımızın bölgesel ve küresel manada edindiği yerini vazgeçilmez bir aktör olarak sağlamlaştıracaktır.

söyleyebilirim. Hem içeride hem dışarıda birçok zorluk ve düşmanla karşı karşıya gelen Türkiye, demokrasi-sini korumak için de özellikle son senelerde hem halkı hem hükümetiyle büyük çaba sarf etmiştir. Milletimizin teveccühü ve gayretiyle emin adımlarla yürüdüğü-müz bu yolda demokrasimizin kazanımlarını ve güçlü Türkiye'nin tecrübelerini paylaşmaya daim hazırız.

Hem Türk Devletleri Teşkilatımızın hem de Teşkilat bünyesinde faaliyet gösteren Aksakallar Konseyinin halklarımız tarafından benimsendiğini her fırsat-ta memnuniyetle müşahede ediyoruz. Gerek resmi toplantılarımız gerekse de Aksakallar Konseyi Başkanı olarak belli görüşmeleri gerçekleştirmek amacıyla Türk Devletlerine yaptığımız ziyaretlerde resmi muhatap-larımızın yanı sıra halktan kardeşlerimizin de bizlere göstermiş oldukları ilgi ve samimiyet, bizleri oldukça gururlandırmakta ve Türk dünyası adına büyük sorumluluklarımız olduğunu her seferinde bizlere hatırlatmaktadır. Bu manada Teşkilatımız ve Konseyimiz lehine oldukça müspet geri dönüşler aldığımızı ifade edebilirim.

DOĞU İLE BATI'YI BİRLEŞTİREN BİZİZ, İPEK YOLU DESENİZ YİNE BİZDE

AK Parti hükümetlerinde yaklaşık 11 yıl Ulaştırma Bakanlığı yaptınız. Aksakallar Konseyi Başkanı olarak Türk dünyasında ulaşım ve taşımacılık gibi konularda, örneğin Orta Koridor konusunda herhangi bir girişiminiz veya planlamanız var mı?

Ülkemizde uzun yıllar hizmet verme fırsatına eriştiğimiz ulaşım konusundaki tecrübelerimizi, Aksakallar Konseyi Başkanı olarak tüm Türk dünyası lehine değerlendirme imkanı bizim için ayrıca memnuniyet vericidir. Elbette Türk Devletleri Teşkilatı "birlikte daha güçlü" yarınlara erişme gayesi ile muhtelif alanlarındaki iş birliklerini hayata geçirmektedir. Bizim için çok büyük bir önemi haiz bulunan bu Teşkilatı ortaya çıkaran gayeleri düşündüğümüzde ve sayısız iş birliği fırsatlarını değerlendirdiğimizde kat etmemiz gereken uzun bir yolumuzun olduğunu idrak etmemek elde değil. Ancak elbette her yolun olduğu gibi, bizim yolumuzun da bir haritası, pusulası olmalı. Bu bağlamda devlet başkanlarımız içerik olarak oldukça stratejik olan "Türk Dünyası 2040 Vizyonu" belgesini kabul etmişlerdir. Bu belge, Türk dünyasının potansiyelini hayata geçirecek bir kurumsal yapıya kavuşmasını sağlayacak en önemli temeldir.

2040 Vizyon belgemizin gümrük ve ulaştırma gibi ekonomilerimizi derinden etkileyecek iki önemli hattı vardır. Ulaştırma konusu çok hassas. Bunu ben bizzat devlet başkanlarıyla olan ikili görüşmelerimde de deneyimledim. Başkanlarımız bu konuya özel ilgi göstermektedirler. Elbette bunun sebebi devletlerimizin çok ama çok önemli güzergah üzerinde olmasıdır. Doğu ile Batı'yı birleştiren biziz; göç yolları deseniz, İpek Yolu deseniz yine bizde. Enerji kaynaklarımız da çok şükür zengin. Peki bu zenginliklerden neden tam

Semerkant'ta gerçekleştirilecek Türk Devletleri Teşkilatı Zirvesi ikili ve çok taraflı ilişkilerimizde yeni bir yükseliş dönemini başlatacaktır inşallah. Bu Özbekistan'ın ev sahipliğinde düzenlenecek ilk Türk Devletleri Teşkilatı Zirvesi olacak. Liderlerimiz bir araya gelecek, önemli kararlar alınacak. İstanbul Zirvesinde alınan stratejik kararları tamamlayan mahiyette önemli kararlar olacak bunlar.

olarak faydalanamayalım? Bu yüzden ben de devletlerimiz de Orta Koridor adı verdiğimiz Trans-Hazar hattına çok büyük önem atfetmekteyiz. Dünyadaki gelişmeleri esasen de bölgemize yakın çatışmaları göz önüne alırsak, elimizden geldiği kadar Orta Koridoru geliştirmeye ve tanıtmaya çalışmalıyız. 2040 Vizyon belgesi de bunu söylüyor. Başkanlarımızın da iradesi bu yönde.

Lojistik maliyetler maalesef fazla. Bu yüzden transit geçiş ücretlerini, Ro-Ro fiyatlarını aşağı çekmek, izinleri kolaylaştırmak, standartlaştırmak bizim için şart. Bu sorunların giderilmesi, Orta Koridorun iyi çalışması ve kabul edilmesi için olmazsa olmazımız. Türk Devletleri Teşkilatı çatısı altında müzakereleri devam eden çok taraflı "Uluslararası Kombine Yük Taşımacılığı Anlaşması"nın imzalanması da lojistik sıkıntıları gidermek için bir diğer çözümümüz olacaktır.

Karabağ'da muzaffer Cumhurbaşkanı İlham Aliyev liderliğinde ve Türk dünyasının dayanışmasına örnek olacak bir zafer kazanan Azerbaycanlı kardeşlerimiz de bugün burada. İnşallah Zengezur Koridoru'nun faaliyete geçmesi de Orta Koridordaki taşımaların maliyetini daha da aşağı çekecek, üçüncü ülkelere olan bağımlılığını azaltacaktır.

TÜRK DEVLETLERİNİN BİRBİRLERİYLE EKONOMİK BAĞLARINI GELİŞTİRMESİ ŞART

Tabii biliyorsunuz, maalesef hala ülkelerimiz arasındaki ikili ticaret hacmimiz gerçek potansiyelimizin çok altında. Ülkelerimizin dünyayla yaptıkları dış ticaret yaklaşık 700 milyar dolar. Ancak bunun sadece 20 milyar doları kendi aramızdaki ticaretimizi oluşturuyor. Bu da yaklaşık yüzde 3 gibi küçük bir orana tekabül ediyor. Bu rakamları geliştirmemiz artık şart.

Bu minvalde kardeşlerimizle iş birliği ve karşılıklı danışık içerisinde e-ticaret ve yatırımlar ve hiz-

metler sahasında Serbest Ticaret Anlaşması taslaklarını hazırlamaktayız. Ayrıca aramızdaki ekonomik bağları güçlendirecek ve en önemlisi işlerimizi hızlandıracak Ticareti Kolaylaştırma Stratejimiz de hazır.

Bugüne kadar hem orta ve küçük ölçekli firmalarımız hem de yatırım ve altyapı için fon arayan ülkelerimiz farklı yerlerde çözümler aramaktaydı. Ancak biz artık buna bir dur diyeceğiz. Kardeşe kardeş eli uzatan bir yapıyı inşa ediyor, inşallah Türk Yatırım Fonunu kuruyoruz. Bundan sonra projelerimiz de finansmanımız da dayanışma ile değer kazanacak. Dolayısıyla Türk Yatırım Fonu'nun ihdasıyla lojistik alanın desteklenmesini öngörmekteyiz.

Hazır olan "Türk Devletleri Teşkilatı Üye Devletleri Hükümetleri Arasında Basitleştirilmiş Gümrük Koridoru Kurulmasına İlişkin Protokol"ünün kardeş halklarımızın uzun yıllardır beklediği gümrük sorunlarının çözümüne büyük katkısı olacağına yürekten inanıyorum.

AVRUPA'NIN ENERJİ GÜVENLİĞİ ARTIK BİZDEN SORULUYOR

Türk dünyasında dikkat çekici derecede büyük enerji kaynaklarına sahip ülkeler var diğer tarafta ise enerji açığı çeken bir kıta var. Bunların arasındaki güzer-gahın kilit noktasında yer alan bir Türkiye var. En son İstanbul Zirvesi'nde de bu durum gündeme gelmişti. Avrupa'ya enerji aktarımı ile ilgili olarak Türk Devletleri Teşkilatı'nda, sizin de bulunduğunuz Aksakallar Konseyi'nde ya da diğer birimlerde yapılan çalışmalarından bahsedebilir misiniz?

Enerjide ülkelerimiz zengin. Buna rağmen hala tam olarak potansiyelimizi açığa çıkaramamaktayız. Bakü-Tiflis-Ceyhan, Bakü-Tiflis-Erzurum, Güney Gaz Koridoru ve bileşenleri TANAP ve TAP gibi stratejik enerji altyapı projeleri geliştirecek de hala gidecek çok yolumuz var. Biliyorsunuz, Avrupa'nın enerji güvenliği artık aynı zamanda bizden de sorulmakta. Bu doğrultuda çalışıyoruz. Nitekim Almatı'da kabul edilen "2023-2027 için TDT Enerji İşbirliği Programı" ve kurulan "TDT Enerji Koordinasyon Komitesi" de bunu doğrulamakta.

Tarihi olarak da İpek Yoluna hükmetmiş, oldukça zengin enerji ve insan kaynakları olan ülkelerimizin kalkınması ve insanların refah içinde yaşamasının önündeki engelleri yok etmeliyiz. Teşkilat olarak ana amaçlarımızdan birisi de budur. Bölgemizde yaşanan gelişmeler bu durumu desteklemektedir. Avrasya coğrafyasının jeopolitik ve jeoekonomik değeri yükselmektedir. Stratejik ulaştırma ve enerji hatları ülkelerimiz üzerinden geçmekte, küresel gündemi oluşturan pek çok sorun ve mesele ya bizzat komşularımızda ya da sınırlarımızın çok yakınında meydana gelmektedir. Bu ülkelerimizin stratejik konumuna ve Türk devletleri arasındaki dayanışmanın ne kadar gerekli olduğuna işaret etmektedir. İhdas edilen Komite ve İşbirliği Programından da maksat elbette Türk dünyası olarak sahip olduğumuz miras ve potansiyeli en etkili şekilde değerlendirmektir.

Avrasya coğrafyasının jeopolitik ve jeoekonomik değeri yükselmektedir. Stratejik ulaştırma ve enerji hatları ülkelerimiz üzerinden geçmekte, küresel gündemi oluşturan pek çok sorun ve mesele ya bizzat komşularımızda ya da sınırlarımızın çok yakınında meydana gelmektedir. Bu ülkelerimizin stratejik konumuna ve Türk devletleri arasındaki dayanışmanın ne kadar gerekli olduğuna işaret etmektedir.

Böylelikle Türk devletleri olarak birlikte büyüyerek bölgesel ve küresel manada devletlerimizin halihazırda sahip oldukları stratejik konumları güçlendirmeyi arzuluyoruz.

Umuyoruz ki öngördüğümüz hedeflere ulaşarak ve Zengezur Koridoru'nun aktif bir şekilde Orta Koridor'a entegrasyonunu sağlayarak enerji taşıma maliyetlerinin düşürülmesi ve kadim jeopolitik ve jeoekonomik varlığımızın güçlendirilerek hem tüm insanlığın enerji sorununa kritik bir çözüm alternatifi geliştirmiş hem de Teşkilatımızın bölgesel ve küresel manada edindiği yerini vazgeçilmez bir aktör olarak sağlamlaştıracaktır.

GIDA TEDARİK HATLARI VE SÜRDÜRÜLEBİLİR TARIM İÇİN ÖNLEMLERİN KALICI HALE GETİRİLMESİNE ÇALIŞIYORUZ

Yine küresel ekonomik kriz başlıklarıyla devam etmek gerekirse dünyada enerjiyle birlikte gıda krizi de yaşanıyor. Türk dünyasının çatı kuruluşu olan Teşkilat ve Aksakallar Konseyi'nin bu bağlamda Türk devletleriyle birlikte aldığı tedbirler, çalışmalar var mı? Yeni dönem stratejisi nedir?

Dünyamızı aynı zamanda gıda krizi de tehdit ediyor. Bölgemizde yaşanan gelişmeler; savaşlar, gıda ve tedarik krizleri, yüksek enflasyon ve benzeri ekonomik problemler, salgınlar, kardeş Türk devletleri arasındaki iş birliğine bugün, dünden çok daha fazla ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Özellikle belli çatışma denklemlerinin uzantısı olarak zaman zaman nükseden ve ülkelerimizin aktif rol oynamasıyla büyümesi önlenen gıda krizlerinin önüne geçilemeyerek daha büyük bir kapsamda vuku bulması halinde, bölgesel düzeyde sınırlı kalmayarak, tüm dünyayı tehdit eden yüksek enflasyon ve benzeri olumsuzlukları tetikleyerek, geri döndürülemez sonuçlarının ortaya çıkabileceğini biliyoruz. Bu

nedenle gıda krizinin önlenmesine belki de diğer her husustan daha fazla önem vermekteyiz. Bunun için gıda tedarik hatlarının etkin ve işler tutulmasının yanı sıra başta sürdürülebilir tarım olmak üzere bir dizi önlemin kalıcı hale getirilmesinin üzerinde duruyoruz.

Ülkelerimizin potansiyeli bu konuda da çok büyük. Geçtiğimiz Temmuz'da toplanan Tarım Bakanlarımız artık bu konuda çalışmalarına başladılar. Ayrıca Gözlemci Devletimiz Macaristan'ın büyük katkılarıyla iklim değişikliğine karşı duruşumuzu gösteren kuraklık ve susuzluk ile ilgili bir kurum kurmaktayız. Belki de yüzyılımızın en büyük küresel sınavı olarak karşımızda duran iklim sorunu da gıdadan güvenliğe, bölgesel ve küresel huzurun teminatı olan birçok unsuru doğrudan ve dolaylı olarak tehdit etmesi yönüyle öncelikli önlem sahalarımızdan biridir. Bu yüzden önümüzdeki süreçte gıda ve su kıtlığı, açlık, enerji fiyatlarındaki sert yükseliş, küresel ısınma, kitlesel göçler, toplumsal eşitsizlik ve ayrımcılık gibi ciddi sonuçlar doğuran tehdit ve sınavlara karşı kapsamlı adımları atmaya devam edeceğiz.

2040 Vizyonu, üye devletler arasında yeni ve daha dinamik bir ortaklığa işaret etmektedir. Vizyonun uzun vadeli hedeflerini takiben, Türk Devletleri Teşkilatı'nın gelecekteki çalışmaları beş yıllık strateji programları etrafında yapılandırılacak ve destekleyici eylem planları ile kolaylaştırılacaktır. Bunların ilki, "2022-2026 Strateji Belgesi"dir. 2026 hedefleri, Teşkilatın kuruluşundan bu yana en iddialı olanlardır.

"TÜRK TİCARET EVLERİ"YLE ÜYELERİMİZİN TİCARET HACİMLERİNİ GENİŞLETECEĞİZ

Türk Devletleri Teşkilatı'nın ekonomik ve sektörel iş birlikleri çerçevesinde yürüttüğü çalışmaların olduğundan bahsettiniz. Bu çalışmalar doğrultusunda Türk dünyasındaki örgütlenme ve bütünleşme süreçlerinin hangi aşamalarını geçtik, önümüzde kat edeceğimiz ne kadar bir yol var?

Ekonomik ve sektörel iş birliklerinin kurulması ve güçlendirilmesi, bu vesileyle gelişen ilişkilerin hem ülkelerimizin kendi ekonomilerine hem de Türk dünyası olarak total ticaret hacmine katkıda bulunması için süregelen çalışmalarımız devam etmektedir. Bildiğiniz üzere Türk Devletleri Teşkilatı'nın ilişkili kuruluşlarından olan Türk İş Konseyi ve Türk Ticaret ve Sanayi Odası'nın varlığı, bu alandaki iş birliğine verilen önemin en büyük göstergeleridir. 2011'de kurulan Türk İş Konseyi, çeşitli iş toplantıları, forumlar ve konferanslar aracılığıyla Türk devletleri arasındaki ekonomik ilişkilerin artırılmasını ve iş çevreleri arasındaki iş birliğinin geliştirilmesini amaçlamaktadır.

Türk Ticaret ve Sanayi Odası ise 2019'da Türk devletleri ile iş çevreleri arasındaki iş birliğini desteklemek ve böylece ekonomik entegrasyon ve sosyal uyum ile kalkınmayı daha ileri bir seviyeye taşımak amacıyla kurulmuştur. TCCI, Türk Devletleri Teşkilatı çatısı altında yürütülen ve Devlet Başkanları Konseyi tarafından üye devletler arasında ticaret rakamlarını artırmaya yönelik sürdürülebilir iş programları ve projeleri geliştirmekle görevlendirilen temel bir ekonomik iş birliği mekanizmasıdır. TCCI Üye Oda Başkanları, 2 Kasım 2020'de Bakü'de "Azerbaycan'da Sosyal ve Ekonomik Kalkınmada Yeni Bir Dönem" temasıyla bir araya gelmiştir. Türk iş dünyası temsilcileri, Azerbaycan'ın Karabağ'da kurtarılmış topraklarının sosyo-

ekonomik gelişimi hakkında görüş alışverişinde bulunmuşlar. Görüşmenin ardından Türk dünyasının Karabağ'daki savaştan etkilenen Azerbaycan halkına verdiği desteğin bir ifadesi olarak, Berde şehrine malzeme ve teçhizat taşıyan bir Yardım İkmal Kamyonu gönderilmiştir. TDT Sekreterliği, TCCI üye kuruluşlarını üye ülkeler arasında karşılıklı ticareti, yatırımları ve girişimciliği teşvik edecek yeni bir mekanizma olarak "Türk Ticaret Evleri" kurma girişimlerini desteklemeye davet etmiştir. Taraflar bu girişimi memnuniyetle karşılayarak, fizibilite çalışmasının taslağını ve bu projenin gerçekleştirilmesine yönelik diğer faaliyetlerin eylem planını hazırlamak için bir çalışma grubu oluşturulmasını kararlaştırmışlardır.

Türk Devletleri Teşkilatı üye devletlerinin ekonomik potansiyelini ortaya koyan ve bölgedeki gelecek ekonomik iş birliği için kilit bir unsur olarak ticaret konusunu gündeme getiren "Türk Ticaret Evleri"nin kurulmasına ilişkin "Kavram Belgesi" Türk Devletleri Teşkilatı Sekreteryası tarafından hazırlanmıştır. Aynı zamanda bu belge, Türk ticaret evlerinin hedeflerini, ana faaliyetlerini ve işlevlerini de tanımlamaktadır. "Türk Ticaret Evleri"nin kurulması, üye devletlerin ticaret hacimlerini genişletmelerine, ihracat sürecini kolaylaştırmalarına ve birbirlerinin pazarlarındaki konumlarını güçlendirmelerine yardımcı olmada önemli bir rol oynayacaktır. Türk Ticaret Evleri'nin yukarıda bahsedilen konseptinin Azerbaycan uygulaması ve modeli baz alınarak hazırlandığı dikkate alınarak, Sekreteryaya Azerbaycan İhracat ve Yatırım Geliştirme Vakfı (AZPROMO) ile yakın iş birliği içinde şu anda Bakü'de ilk Türk Ticaret Evi pilot projesini kurmak için çalışmaktadır.

Bu vesileyle bazı rakamları zikretmek gerekir ki Türk Devletleri Teşkilatı çatısı altında bugüne kadar 500'ün üzerinde iş adamının katıldığı 6 İş Konseyi toplantısı ve 5 İş Forumu toplantısı gerçekleştirilmiştir. Ayrıca üye ülkelerin girişimcileri için 3 yuvarlak masa toplantısının yanı sıra yatırımcılar için bir teknik ziyaret düzenlenmiş,

ulusal ticaret ve sanayi odaları arasında çeşitli deneyim paylaşım programları yapılmıştır. Yakın zamanlarda, 10 Eylül 2021'de Bakü'de "Azerbaycan'ın kurtarılmış Karabağ bölgesinin restorasyonu ve geliştirilmesine adanmış" Türk İş Forumu düzenlenmiştir. Ayrıca iş temsilcileri inşaat, tarım ve gıda, yenilenebilir enerji, hafif sanayi, turizm, madencilik, e-ticaret gibi çeşitli alanlarda B2B görüşmeleri gerçekleştirmiştir.

SEMERKANT'TA İSTANBUL ZİRVESİNİN STRATEJİK KARARLARI TAMAMLANACAK

Dokuzuncu zirvesi Özbekistan'da gerçekleştirilecek olan Türk Devletleri Teşkilatı'nın 2040 Vizyonu ve 2022-2026 Stratejik Yol Haritası çalışmaları çerçevesinde bu sene neler yapıldı ve gelecek için plan nelerdir? Aksakallar Konseyi'nin bu planlamadaki rolü nedir?

11 Kasım 2022'de medeniyetimizin kadim merkezlerinden olan Semerkant'ta gerçekleştirilecek Türk Devletleri Teşkilatı Zirvesi ikili ve çok taraflı ilişkilerimizde yeni bir yükseliş dönemini başlatacaktır inşallah. Bu Özbekistan'ın ev sahipliğinde düzenlenecek ilk Türk Devletleri Teşkilatı Zirvesi olacak. Liderlerimiz bir araya gelecek, önemli kararlar alınacak. Tarihi İstanbul Zirvesinde alınan stratejik kararları tamamlayan mahiyette önemli kararlar olacak bunlar. "Ticaret Kolaylaştırma Stratejisi", "Hizmetler ve Yatırımlar alanında Serbest Ticaret Anlaşması", "Gümrük İşlemlerinin Kolaylaştırılması", "Uluslararası Kombine Ulaştırma Anlaşması", "Türk Yatırım Fonunun Kurucu Anlaşması" Zirvede devlet başkanlarımızın onayına sunulacak. Ayrıca, İstanbul Zirvesinde onaylanan "Türk Dünyası 2040 Vizyonu" belgesi çerçevesinde hazırlanan "2022-2026 Strateji Belgesi" de liderlerimiz tarafından Semerkant Zirvesinde onaylanacak.

Türk Dünyası 2040 Vizyonu üye devletlerin dayanışması, gelişimi ve sektörel yaklaşması için uzun vadeli bir bağlam sunuyor. Ekonomik açıdan, üye devletlerin ticari iş birliğinin derinleştirilmesi, Türk yatırım alanının oluşturulması, dijital entegrasyonun gerçekleştirilmesi, ulaşım ve enerji bağlantısının genişletilmesi, ülkelerin bölge içi hareketliliğinin sağlanması beklenmektedir.

Türk Dünyası 2040 Vizyonu (Vizyon 2040), üye devletlerin dayanışması, gelişimi ve sektörel yakınlaşması için uzun vadeli bir bağlam sunmakta. Siyasi açıdan, üye devletlerin dış politikalarda uyum oluşturması, uluslararası konularda bir grup olarak hareket etmesi ve küresel siyaset sahnesinde karşılıklı desteği sağlaması öngörülmektedir. Ekonomik açıdan, üye devletlerin ticari iş birliğinin derinleştirilmesi, Türk yatırım alanının oluşturulması, dijital entegrasyonun gerçekleştirilmesi, ulaşım ve enerji bağlantısının genişletilmesi, ülkelerin bölge içi hareketliliğinin sağlanması beklenmektedir.

2026 STRATEJİSİNDE YER ALAN HEDEFLER, TEŞKİLATIN KURULUŞUNDAN BU YANA EN İDDİALİ OLANLARDIR

Bu bağlamda 2040 Vizyonu, üye devletler arasında yeni ve daha dinamik bir ortaklığa işaret etmektedir. Vizyonun uzun vadeli hedeflerini takiben, Türk Devletleri Teşkilatı'nın gelecekteki çalışmaları beş yıllık strateji programları etrafında yapılandırılacak ve destekleyici eylem planları ile kolaylaştırılacaktır. Bunların ilki, "2022-2026 Strateji Belgesi"dir. 2026 Stratejisinde yer alan hedefler, Teşkilatın kuruluşundan bu yana en iddialı olanlardır. Bu nedenle, 2022-2026 ufkunun Türk Devletleri Teşkilatı'nın çalışmalarında önemli bir kilometre taşı temsil etmesi beklenmektedir. Strateji 2026'nın faaliyetlerimizi daha sistematik, daha öngörülebilir ve Zirve deklarasyonları ile daha uyumlu hale getirme şansı sunduğunu da belirtmek isterim.

Bu minvalde, bizler de Aksakallar Konseyi olarak misyonumuzu daha iyi yerine getirmek ve amaçlarımıza ulaşmak adına gerekli koşulları sağlamak için mümkün olan her türlü çabayı göstereceğiz. Konseyimiz, tüm üye devletlerin ortak çıkarlarına hizmet etmeye ve onlarla daha sağlam

ve daha şeffaf ilişkiler kurmaya devam edecektir.

ORTAK ALFABENİN EN YAKIN ZAMANDA OLUŞTURULMASI İÇİN ÇALIŞMALARIMIZ SÜRÜYOR

Türk dünyasında merak edilen diğer bir konu da ortak alfabe meselesi. Ortak alfabeğe geçiş süreciyle ilgili şimdiye kadar neler yapıldı? Devam eden gelişmelerle birlikte önümüzdeki dönem için nasıl bir yol çiziliyor?

Takdir edileceği üzere ortak alfabe büyük bir hassasiyetle üzerinde durduğumuz çok mühim bir meseledir. Ortak alfabeğe geçişle kültür hayatımızın yadsınmaz düzeyde zenginleşeceğini ve ortaklaşacağını öngörmekteyiz. Bu nedenle Türk Dil Kurumunun kuruluşunun 90. yıl dönümü vesilesiyle bu yıl, Türk Dünyası Kültür Başkentimiz Bursa'da gerçekleştirilen "Türk Dünyası Ortak Alfabe Çalıştayı"nın sonuçları hepimizi heyecanlandırmıştır. Bizzat iştirak ederek oturma başkanlığını icra ettiğimiz bu anlamlı etkinlikte Türk devletlerden gelen bilim insanlarının aktif katılımı ile ortak alfabeğe geçiş süreçlerinin hızlandırılması ve uygulamanın yaygınlaştırılmasına yönelik bir ortak irade ortaya çıkmış ve bilimsel sunum ve tartışmalar neticesinde Türk Devletleri Teşkilatına sunmak üzere aşağıdaki kararlar alınmıştır:

- Türk dünyası ortak alfabenin uygulamaya geçilmesi çalışmaları için Türk Devletleri Teşkilatı bünyesinde "Ortak Alfabe Komisyonu" kurulması komisyonun ilk toplantısının Ekim ayı içerisinde Kırgızistan'da yapılması uygun olacaktır.
- Bu komisyon TDT ülkelerinin dil ile ilgili resmi kurumlarının önerilecek ikiye üyeden oluşmalıdır.
- Kurulacak bir komisyonun TDT Aksakallar Konseyine ortak alfabe ve ondan üretilecek

ulusal alfabeler ile ilgili rapor hazırlanması.

- Bu komisyonun TDT ülkelelerinde ortak alfabe konusunda yapılan çalışmaları gözlemlenmesi ve Aksakallar Konseyi'ne rapor vermesi.

Ayrıca 1991'de Marmara Üniversitesinde yapılan sempozyumda kabul edilen "34 harf ortak Türk alfabesi"nin yapılacak ulusal alfabelerde esas alınması tavsiye edilmiştir.

Bu manada biz de Aksakallar Konseyi olarak İsmail Gaspralı Bey'in "Dilde, Fikirde, İşte Birlik" sözünden hareketle "dilde birlik" ülküsünün hayata geçirilmesi adına ortak alfabenin mümkün olan en yakın zamanda oluşturulması için yapılan çalışmaları yakından takip ediyor ve gerekli adımları atıyor olacağız.

Orta Asya'nın şu anda görünen en önemli sorunu SSCB'den kalan sınır meseleleri... Ve bu sorunlar geçtiğimiz dönemde Kırgızistan ile Tacikistan arasında yaşandığı gibi aniden çatışmalara dönebiliyor. Aksakallar Konseyi'nin ya da Türk Konseyi'nin bu sorunlarla ilgili görüşmeleri, müdahaleleri oluyor mu?

Elbette oldukça geniş ve tarihsel açıdan derinlikli bir Türk dünyası coğrafyasına sahibiz. Bizler yalnızca sınır sorunlarının değil devletlerarası tüm meselelerin barışçıl ve diplomatik yöntemlerle çözülmesini istiyoruz ve çözümün de ancak bu anlayıştan geçtiğine inanıyoruz. İstikrarın ve huzurun formülü muhatapların birbirlerinin haklarını da gözettiği barışçıl müzakerelerden geçmektedir. Ne yazık ki geçtiğimiz ay Kırgızistan ile Tacikistan arasında yükselen tansiyonda sivillere karşı silah kullanımı söz konusu oldu. Arzumuz bu tür hadiselerin vuku bulmaması. Bu manada müzakereler sonucunda iki tarafın karşılıklı güveninin güçlenmesine ve muhtemel çatışmaların önlenmesine vesile olacak gerekli adımların atılmasından memnuniyet duyarız.

Ortak alfabe hassasiyetle üzerinde durduğumuz çok mühim bir meseledir. Bursa'da gerçekleştirilen "Türk Dünyası Ortak Alfabe Çalıştayı"nın sonuçları hepimizi heyecanlandırmıştır. Türk devletlerden gelen bilim insanlarının aktif katılımı ile ortak alfabeğe geçiş süreçlerinin hızlandırılması ve uygulamanın yaygınlaştırılmasına yönelik bir ortak irade ortaya çıkmış ve önemli kararlar alınmıştır.